

Monetární ekonomie

Josef Menšík*

* Katedra ekonomie EsF MU

Bankovní systém I.

Úvod

banky – klíčová role v peněžním systému posledních dvou století

role úvěru v peň. sys. a nepřímé financování – stále objektivní faktory

konkrétní způsob jejich projevů – historicky podmíněný

bankovní sektor dnes: podstatná část úvěrového trhu a klíčový pro peň. sys.

Úvod (pokr.)

zároveň též: regulovaná, uzavřená a zakonzervovaná a „tajemná“ oblast podnikání

bankovní sféra: kontaktní mezistupeň mezi státními zájmy v peněžní oblasti a denními potřebami nefinančních subjektů

ač se může zdát stávající situace přirozenou, historie vyvolá spoustu otázek na toto téma

Úvod (pokr.)

bank. sys. – uzavřený a do jisté míry kompaktní,
makropohled často vhodný

mikropohled – přístupnější ale někdy zavádějící;
nutnost skloubit jej s makropohledem

předsudek: lidé nosí peníze do bank – realita
opačná bank. sys. poskytuje peníze veřejnosti

Banka

banka: úvěrující emitent úvěrových peněz; v aktivech má úvěry

je to fin. zprostředkovatel emitující velmi likvidní závazky

bankovní peníze především bezhotovostní

emise nákupem a výdajová

Banka (pokr.)

úvěrová emise: souběžné poskytnutí úvěru a vydání nových peněžních aktiv

tvorba „nových peněz“: banka půjčuje něco, co dříve neměla

významné rozšíření možnosti úvěru – lze jej poskytnut bez předchozích úspor

Banka (pokr.)

Banka	
Rezervy	
Úvěry	Peníze

zaúčtování úvěrové emise: poskytnutí úvěru (aktiva) a jeho uvolnění úvěrovanému do peněz (pasiva)

Banka (pokr.)

úvěrová emise: nárůst aktiv i pasiv banky; stejně u emise nákupem (vkladem) rezerv

ať se půjčují rezervy nebo emituje úvěrově, výsledek stejný: částečné krytí

aktiva bank mimo úvěry a rezervy: obvykle státní dluh, fin. investice, fixní aktiva...

pasiva bank: vklady klientů různé splatnosti, kapitál, ...

Banka (pokr.)

výrazná disproporce ve splatnosti aktiv a pasiv –
ilikvidita bank

AKTIVA

Rezervy

Státní dluh

Úvěry

Ostatní investice

PASIVA

Běžné účty

Termínované vklady

Kapitál

Banka (pokr.)

úvěrování jádrem bank. činnosti: nemechanická
činnost nastavování sazeb a selekce mezi zájemci

Emisní monopol

hist. zájem států na emisním úvěru, úvěroví emitenti ovšem původně soukromí

angl. zlatníci 1672 odepřeli další úvěr králi; dohoda: z věřitelů 1694 Bank of England

BoE do konce 19. st. formálně soukromá, vazba na stát ale jasná, BoE je vyčleňována

hist: státem řízená monopolizace emise bankovek
– vyvolení jedné soukr. banky nebo založení státní

Emisní monopol (pokr.)

různé typy podpory vyvolené banky a jejích bankovek

př: legal tender – Anglie 1833, emisní monopol – Anglie 1844, Rakousko – 1816, Francie – 1848, Itálie – 1926

strukturace bankovníctví: spojená s centralizací emise a dalšími výsadami emisní banky

Emisní monopol (pokr.)

důsledky emis. monopol.: hromadění kov. rezerv u emisní banky, monopol. bankovky jako rez. aktivum

dvoustupňové bankovníctví: emisní banka a obchodní banky s účty u ní

bezhotovostní peníze emitovány obchod. bankami na základě peněz hotovostních (resp. účtů u emis. banky)

Emisní monopol (pokr.)

růst významu bezhot. peněz – ztráta kontroly státu nad peněžní emisí a bankovním úvěrem

kontrola opět upevněna regulacemi bank. sys. ve 20. st. a přesunutím stát. dluhu do aktiv obch. bank

násobení částečného krytí: peněžní komodita – bankovky a vklady u emis. banky – bezhotovostní peníze

